

1.1.1 Speltti

Vuonna 2000 spelttiä viljeltiin n. 50 tilalla yhteensä 200 ha (Finnfood 2001). Vuonna 2006 spelttiä viljeltiin 860 hehtaaria (Niskanen 2007, 77). Spelttivehnää kutsutaan myös koriste- tai alkuvehnäksi. Sen sanotaan kestävän paremmin tuholaisia ja soveltuvan sen tähden hyvin luomuviljelyyn. Speltti sisältää runsaasti kuitua ja proteiinia verrattuna nykyvehnään. (Wikipedia 2007).

Spelttivehnästä kiinnostuttiin uudelleen 1980-luvulla sen hyvin ravitsemuksellisten ominaisuuksien vuoksi. Speltti on vanha viljalaji ja sopeutuu hyvin eri kasvupaikoille (kuva 4). Suomessa viljeltävät speltilajikkeet ovat syysmuotoja. Kevätlajikkeet eivät ehdi kasvaa kesän aikana. (. (Ansalehto, Pihala & Niskanen 2000, 31.) Suomesta saatavia lajikkeita ovat Holstenkorn, Schwabenkorn, Bäulander, Spellz, Oberkulmer Rotkorn ja Ostro. (Niskanen 2007. Erikoiskasvien viljely, 78.) Speltille hyvä maan pH olisi 6,5 (Kalkitusyhdistyksen kalkitusopas 2002, 12).

Speltin kylvöaika on syyskuun ensimmäisillä viikoilla. Kylvömuokkauksessa on pidettävä huoli, että maahan ei jää painanteita, jotka keräävät vettä ja vaikeuttavat kasvin talvehtimista. (Niskanen & Ansalehto 2000, 75.) Erityisesti jääpolte ja homeet voivat vaikeuttaa speltin talvehtimista (Finnfood 2001). Kylvösyvyys on 4 - 5 cm ja siemenmäärä 200 - 220 kg/ha (Spelt 2007). Jyvän kuorinta vahingoittaa alkiota, joten kylvökoneen siemenputket voivat tukkeutua, koska siemen kylvetään kuorimattomana. (. (Ansalehto, Pihala & Niskanen 2000, 31.)

Speltti on vaatimaton lannoitteiden suhteen. Se pystyy syväjuurisuutensa takia ottamaan ravinteita syvästä maasta. Typen kanssa on syytä varovaisuuteen, koska pitkä ja heikko korsi lakoontuu helposti. (. (Ansalehto, Pihala & Niskanen 2000, 31.)

TAULUKKO 1 Spelttivehnän typpilannoituksen enimmäismäärät kg/ha/vuosi (Maatalouden ympäristötuen sitoumusehdot 2007).

	Etelä-Suomi			Pohjois-Suomi		
	savi hiesu	karkeat kiv.maat	eloper. maat	savi hiesu	karkeat kiv.maat	eloper. maat
speltti-vehnä syksyllä	30	30	20			

TAULUKKO 2 Spelttivehnän fosforilannoituksen enimmäismäärät kg/ha/vuosi viljavuusluokittain (Maatalouden ympäristötuen sitoumusehdot 2007).

	Viljavuusluokat						
	huono	huonon-lainen	välttävä	tydyttävä	hyvä	korkea	arveluttavan korkea
vehnä	32	24	20	12	8	-	-

Mikäli fosforia annetaan vain karjanlannassa, voidaan sitä käyttää kaikissa viljavuusluokissa 15 kg vastaava määrä paitsi luokassa arveluttavan korkea (Maatalouden ympäristötuen sitoumusehdot 2007).

Speltti orastuu hitaammin kuin muut syysviljat paksukuorisuutensa vuoksi. Sillä on runsas lehtimassa, joka varjostaa rikkakasveja. Rikkoja voidaan tarvittaessa harata tai äestää. Speltillä ei ole pahoja tuholaisia tai kasvitauteja. Paksukuorisuus suojaa sitä maalevintäsiltä kasvitaudeilta. (Ansalehto, Pihala & Niskanen 2000, 31.)

Spelttivehnan sadonkorjuu ajoittuu syysrukiin- ja vehnän välille. Tähkien tulee olla tuleentuneet hyvin. Puinti suoritetaan varovasti, etteivät jyvät irtoaisi tähkylöistä. (Ansalehto, Pihala & Niskanen 2000, 31.)

Siemenet puidaan ja kylvetään muutaman jyvän nippuna eli tähkylöinä (Finnfood 2001). Tähkylöiden pitää irrota tähkästä. Kokonaissadosta kuoren osuus on n. 30 %. (Ansalehto, Pihala & Niskanen 2000, 31.) Satakunnan tutkimusasemalla vuonna 1998 tehdyn syyspeltin lajikekokeen satomäärät olivat suurimmillaan 4850 kg /ha ja pienimmillään 2810 kg/ha. Suurimassa sadossa oli käytetty siementä 300 kg/ha ja pienimmässä 250 kg/ha tähkylöitä. (Spelt 2007.)

Speltti varastoidaan kuorimattomana. Silloin kuori suojaa jyvää homeilta. Makuominaisuudet säilyvät myös paremmin. Jyvien erottaminen tähkylöistä tehdään speltin kuorimakoneella. (Ansalehto, Pihala & Niskanen 2000, 31.)

Speltin kuorituista jyvistä voidaan jatkojalostaa hiutaleita ja ryynejä sekä erilaisia jauhoja. Jauhoja voidaan käyttää vehnäjauhojen tapaan. Valkuaispitoisuus on korkea ja biologinen laatu hyvä. Valkuaisessa on myös sitkoa, muttei riittävästi teollisen leivonnan kannalta. (Ansalehto, Pihala & Niskanen 2000, 31.)